

Efterlysning: En ambitiøs sikkerhedspolitik!

Med en fredsminister kan Danmark lægge kursen om, og give freden en chance.

Af Frants Villadsen, Hasse Schneidermann og Tom Vilmer Paamand

“Giv freden en chance, giv diplomatiet en chance, hold op med at slå – og tal sammen!” Budskabet fra FN’s generalsekretær Ban Ki-moon er enkelt og klart, og samtidig et fremragende grundlag for en tidssvarende sikkerhedspolitik for Danmark.

Generalsekretæren reagerer med eftertænksomhed, selv om han ser de samme billeder af dræbte børn, der også fylder vore avisers forsider, denne gang fra Syrien. Regeringsledere reagerer på den fælles bestyrtelse med planer om at bombe landet, men store dele af deres befolkninger bakker ikke op.

Noget nyt er på færde. I skrivende stund tøver politikerne, og de straffende bomber er endnu ikke på vej mod Syrien. Også i Danmark tøver regeringen, selv om den for længst har meldt ud, at Danmark vil bakke op eller direkte deltage i den militære intervention, som USA ønsker – og det selv om andre stormagter blokerer, så FN ikke kan stå bag.

USA's præsident Barack Obama har problemer med sin hjemlige opbakning. Den republikanske opposition efterlyser mere præcise strategiske og taktiske mål, en exit-strategi og et succeskriterium.

Det samme sker i Danmark, hvor Venstres leder Lars Løkke Rasmussen stiller lignende krav. Dansk Folkeparti og Liberal Alliance er sammen med Enhedslisten direkte imod, at Danmark kaster sig ud i endnu et militært indgreb.

Måske ender det atter med bomber, for det er sædvanligvis den eneste løsning, der ligger klar i værktøjsskuffen. Netop derfor er det vigtigt, at den nuværende tøven bliver brugt konstruktivt. Den er et godt udgangspunkt for at nytænke Danmarks sikkerhedspolitik, for at skabe en bredere vifte af alternative løsningsmodeller at vælge fra, både nu og når der næste gang opstår akut behov for handling.

Denne kronik er en efterlysning af sådanne alternative løsninger. Vi er fra foreningen Fredsministerium.dk, som er et relativt nyetableret og voksende samarbejde mellem en lang række organisationer i fredsmiljøet, samlet om det fælles mål at få oprettet et fredsministerium i statsligt regi med reel nytænkning.

For os at se har Danmark behov for på dette niveau at få gennemført en nøgtern evaluering af effektiviteten af de seneste tiårs militære indgreb. En langsigtet diskussion af dansk udenrigs- og forsvarspolitik. Udvikling af alternativer, baseret på at ny forskning peger på, at tidlig indgriben med ikkemilitære midler har størst chance for at skabe varig fred.

Historisk står Danmark lige nu med en unik mulighed, da kamptropperne er vendt hjem fra krigszonerne i fjerne lande. Effekten af de militære løsninger bør nu evalueres på en for alle parter åben og uvildig måde. Det er tid for grundige refleksioner af ambitioner, mål og midler. En opsummering af erfaringer fra en periode, der nu er fortid.

De erklærede mål var en fredeligere verden uden trusler om terror, og sekundært, at sprede demokrati og menneskerettigheder. Forskerne er så småt begyndt på vurderingerne, og de ser ikke særligt positive ud. Dette bakkes i høj grad op af debatten i medierne, hvor der allerede er gang i de mere tænksomme overvejelser.

Det interessante er ikke længere hvem der gjorde hvad, men hvordan Danmark kommer videre. Når vi på en og samme tid peger på behovet for demokratisk evaluering af Danmarks militære internationale indsatser, og på etableringen af et fredsinstitut, skal dette ses i sammenhæng med et ønske om at danske politikere ikke fastlåser de økonomiske muligheder i et fortsat højt forsvarsbudget, og indkøb af nye kampfly.

Heldigvis er der endnu ikke skrevet bindende kontrakter. Der er derfor fortsat mulighed for at kvalificere debatten, så den ikke drejer sig om hvilket kampfly det er bedst - men i stedet om hvilke opgaver, der skal løses og hvordan.

Når der nu er et flere milliarder kroner stort råderum afsat til sikkerhed, bør en solid del af midlerne bruges til *fredsførelse*. Hermed mener vi humanitære og konfliktforebyggende, miljømæssige og sociale indsatser. Opbygning af civilt beredskab, fredsskabende diplomatiske forhandlinger, mægling, høringer, forhandlinger, observationer og fredsbevarende arbejde.

Under statsminister Anders Fogh Rasmussen fremstod aktivistisk udenrigspolitik som en modsætning til tidligere tiders påstået fodslæbende politik. Han polariserede den danske indsats, ved i stedet at levere danske kamptropper til omstridte konflikter, som FN's Sikkerhedsråd ikke støttede. Samtidig formåede han at deltage i splittelsen af Europa, da der hverken lokalt eller regionalt var enighed, når han kastede Danmark i krig uden generel opbakning fra opposition og befolkning.

Men det aktivistiske var ikke nyt. Danmark har siden 1950'erne konsekvent deltaget udfarende og aktivistisk i verdens brændpunkter, men altid under FN's flag og blå baretter. Danmark høster fortsat stor respekt for denne langvarige indsats i fredsbevarende operationer. Omkring 100.000 danskere deltog med blå baretter i FN's klassiske fredsbevarende missioner på de ofte glemte missioner fra Balkan over Mellemøsten til Afrika.

Dansk sikkerhedspolitik skal efter vor opfattelse fortsætte i dette spor, men baseres på en helt anderledes videnskabelig tilgang til internationale konflikter. Vi ser en fredsaktivistisk udenrigs- og sikkerhedspolitik som en helt anderledes, selvstændig, virkelig aktivistisk og ambitiøs præstation på den internationale scene.

Et vigtigt skridt er at skabe et mere kvalificeret grundlag gennem relevant forskning. Krigsdeltagelsen har givet masser af erfaring med konfliktoptrapning og krigsførelse, mens Danmarks tidligere så anerkendte kompetencer inden for humanitær, diplomatisk og politisk konfliktløsning er svundet ind. Samtidig er evalueringerne mest sket inden for de militære rammer. Dygtig og effektiv forskning, men på militære præmisser og uden den nødvendige vinkling på samfundets civile behov.

Vi sidder ikke med alle svarene, blot med en masse spørgsmål, som også resten af Verden har stort behov for at finde svar på. Og der er masse af udfordringer at tage fat på i en tid, hvor den globale knaphed og skæve fordeling af ressourcer medfører nye konflikter, og sender folk på flugt.

Samtidig med at manglen på en uvildig evaluering af effekten af de militære værktøjer fortsat er iøjnefaldende, har freds- og konfliktforskningen stort set været nedlagt de sidste årtier.

Den nuværende regering har heldigvis bevilget 15 millioner kroner til tre års forskning i "hvordan der kan skabes en fredeligere verden med ikke-militære midler og en generaliserbar viden om konflikters indre dynamikker". Resultatet er CRIC, et nyt "Forskningscenter for løsning af internationale konflikter" med Ole Wæver fra Københavns Universitet i spidsen. Også Dansk institut for internationale studier (DIIS) fik øget bevillingen med 10 millioner kroner fremover.

Beløbene er dog fortsat alt for små til at fredsforskere kan give solidt med- og modspil til de militære forskningsinstitutter. Her skal helt andre beløb på bordet, men penge er ikke et problem - for de kan hentes ved at omplacere nogle af de mange milliarder, der allerede er sat af til dansk sikkerhedspolitik.

Pengene skal blot bruges mere fornuftigt og fremadrettet, så de danske fredsforskere får endnu bedre muligheder for at samarbejde internationalt med de mange gode projekter verden rundt, der trækker i samme retning. Samarbejde hele vejen rundt uden berøringsangst, fra Forsvarsakademiet over Udenrigsministeriets diplomater til ulands- og bistandsorganisationernes dygtige folk. De hjemvendte soldater har masser af nyttige erfaringer, og det samme har mange af vore indvandrere og flygtninge.

Mange politikere jubler over alle de arbejdspladser og den teknologiske udvikling, som dansk våbenproduktion skulle skabe. Købet af nye kampfly bliver markedsført på samme måde, selv om sporene fra medproduktionen af F-16 kampflyene burde skræmme. Kun få af de involverede virksomheder overlevede længere end de statsstøttede ordrer.

Aktuelt er EU ved at lukke helt ned for at sådanne krav om modkøb og medproduktion fremover vil være mulige, så omstilling er nødvendig. Frygten for tab af arbejdspladser er i den forbindelse opskruet, da antallet i forvejen er begrænset. Oprettelsen af et fredsministerium kan over nogle år sætte fuld skrue på udviklingen af alternative diplomatiske, freds- og konfliktløsningsforslag, hvor ser vi ser masser af nye arbejdspladser.

Danmark har brug for stærkt øgede kompetencer inden for humanitære og konfliktforebyggende, miljømæssige og sociale indsatser. Nedlagte kaserner kan genåbnes til lokal uddannelse af f.eks. konfliktmæglere, fredsobservatører og fredsvagter.

Der er brug for udvikling og produktion af smart udstyr til udstationering og overvågning af konfliktområder. Omstillingen til fredsaktivistisk udenrigs- og sikkerhedspolitik kan snildt ligge inden for det nuværende milliardbudget, og vil i sig selv skabe nye arbejdspladser.

Den nuværende regerings overordnede mål for den internationale indsats er at Danmark skal "føre en aktiv og ansvarlig udenrigspolitik, der både fremmer en mere fredelig og retfærdig verden og plejer danske interesser". Ordvalget er temmelig indholdsløst, ikke mindst når den førte politik ikke evalueres grundigt.

Det danske Forsvar opererer under tilsvarende flotte ord. Det skal "forebygge konflikter og krig", "hævde Danmarks suverænitet" og "fremme en fredelig udvikling i verden med respekt for menneskerettighederne". Men der er ikke megen forebyggelse af krig i at flyve flere bomber ned til konflikter, der allerede har rigeligt med død og ødelæggelse.

Suverænitetshævdelsen er fortsat det ultimative argument for nye kampfly, men også dette er et fortidslevn. Nu om dage er Rusland mere interesseret i et fornuftigt samarbejde omkring gasledninger i Østersøen, end i at forberede et angreb. På Grønland hævder Danmark suveræniteten på anerkendt vis med hundeslæder. Andre lande tænker nyt og klarer sig med tilsvarende billige og ressourcebesparende løsninger.

Vi foreslår at *tage angrebet ud af Forsvaret* ved at etablere en *fredsaktivistisk udenrigspolitik*, så Danmarks internationale indsats i højere grad kan leve op til de erklærede mål. En sådan fredsaktivistisk udenrigspolitik skal først skabes, og det kræver at de nødvendige ressourcer bliver stillet til rådighed.

I alt for mange år har Danmark sikkerhedspolitik manglet visioner ved blot at levere soldater og kampfly til verdens brændpunkter. Denne rent militære aktivisme skygger for, at Danmark tidligere var anerkendt for at bidrage langt ud over sin egen størrelse til FN's fredsbevarende opgaver.

Vore tanker er naturligvis præget af en fælles baggrund i fredsmiljøet, men med et oprigtigt ønske om at række videre ud. En varig løsning af en konflikt mellem grupper kræver, at alle bliver inddraget og kommer med omkring bordet. Det samme gælder for dette omstillingsprojekt.

I dagens Danmark er det ikke længere relevant at bruge forældede koldkrigsmodeller, hvor nedrustning og fred kunne ses som et venstreorienteret projekt, mens de borgelige modsat krævede oprustning og krig. Også den nuværende "røde" regering har sendt landet i krig, og er klar til at gøre det igen, mens oppositionen er fordelt over hele spektret.

Erfaringerne fra det seneste tiårs krige er, at regeringspartierne som hovedregel går ind for dem, mens oppositionen er mere forbeholden og kritisk indstillet. Det interessante er at dette forhold fortsætter, selv om partierne bytter plads i konstellationen. For tiden er det således Venstres leder, der stiller de nødvendige spørgsmål om humanitære hjælp og exit-strategi.

Partiernes småinterne drillerier ændrer ikke stort. Når det nuværende statsapparat mest har erfaring med militære løsninger på konflikter, er det kun sådanne forslag, som embedsværket stiller. Og ministrene har svært ved at argumentere andre løsninger igennem, når alle rådgiverne rækker ud efter det samme militære værktøj. Oven i dette er uddeling af humanitær hjælp ofte rodet ind i militærets strategiske overvejelser. Aktuelt yder Danmark både humanitær hjælp til Syrien, og truer samtidig landet med bomber.

Danske politikere mangler adgang til en langt bredere værktøjskasse med en vifte af alternativer, og har derfor ikke viden nok til at kunne vælge andre og mere fredelige metoder. Den militære dominans hos rådgiverne skygger for sådanne værktøjer, der måske kunne have været anvendt med bedre og sikrere effekt, og med tab af færre menneskeliv.

For at nå så radikalt et mål som en fredsaktivistisk udenrigspolitik, er der nødvendigt både at skaffe bred folkelig opbakning og politisk vilje for en fredsminister til at koordinere overgangen. Denne minister skal gennem bevillinger til forskning skabe nok viden på området og tillid til metoderne, så embedsmændenes konfliktoptrappende rutiner kan brydes. Fredsministeren skal fungere på lige fod og i tæt samarbejde med forsvars-, udenrigs- og udviklingsministeren.

Danmark har haft en del sådanne *projektministre*, som da Connie Hedegaard var midlertidig klimaminister op til Klimatopmødet i København. En dansk fredsminister er ikke en ny ide. Kristen Helveg Petersen fungerede som nedrustningsminister under den radikalt ledede Baunsgaard-regering fra 1968-71.

Sverige har haft flere nedrustningsministre som Alva Myrdal og Maj-Britt Theorin, sidstnævnte er fortsat FN-ambassadør i nedrustningsspørgsmål, en post der ikke findes i Danmark. En række andre lande kloden rundt som f.eks. Canada og New Zealand har også i perioder haft nytte af freds- og nedrustningsministre. Internationalt har ideen flere hundrede år på bagen, og videreføres blandt andet gennem kampagnen GAMIP, Global Alliance for Ministries & Infrastructures for Peace, et globalt fællesskab til støtte for fredsministerier. I Danmark har tanken bred støtte i fredsmiljøet.

Gruppen bag fredsministerium.dk ønsker, at Danmark fører en virkelig ambitiøs udenrigs- og sikkerhedspolitik med visioner. Vi er flove over at være borgere i et krigsførende land, og over hvad det betyder for Danmarks tidligere så gode omdømme. Vi ønsker at Danmark indtræder i verdens internationale konflikter med andet og mere end professionelle soldater og våbenplatforme. Vi ønsker et land, der bliver kendt for sit fredsministerium, der fokuserer på alternativer til krig og vold, når konflikter skal løses.

For fredsministerium.dk er *fred* ikke blot et nyt dækningsnavn for varetagelse af et lands snævre nationale interesser. I et rigt land som Danmark er der råd til at føre en intelligent og ambitiøs udenrigs- og sikkerhedspolitik. Danmark kan gøre en stor forskel. Internationalt skal vi presse på for et øget sikkerhedspolitisk samarbejde, i Norden, EU og FN, men altid på fredens præmisser.

Danmark ny sikkerhedspolitik vil kunne ligge flot i forlængelse af de indledende ord fra FN's generalsekretær, og følge FN-pagtens krav, der også står som NATO's officielle formål, nemlig at *bilægge mellemfolkelige tvistigheder ved fredelige midler*.